

наша слова

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 24 (1487) 10 ЧЭРВЕНЯ 2020 г.

Эдуард Акулін дзеліцца з чытачамі Поўнямі...

Ад біблейскіх часін найважнейшым у жыцці кожнага чалавека было і застаецца тое, каб блізкія людзі дзяліліся з ім не толькі хлебам, а і небам... Аб tym, што нахіне на творчасць Таццяну Беланогую, Алеся Камоцкага, Каствуся Герашчанку, Андруся Такінданга, Таццяну Матафонаву і Алесю Сівочкіну; ад чаго мацней б'еца сэрца Кацярыны Ваданосавай, Насты Кудасавай, Валірыны Куставай, Людмілы Шчэрбы і Аксаны Данільчык; што з'яўляецца галоўным у жыцці Алеся Бяляцкага, Паўла Падкартыкава, Алега Труса, Глеба Лабадзенкі і Васіля Дранько-Майсюка; якія Музы насяляюць творчыя майстэрні Рыгора Сітніцы, Алеся Квяткоўскага і Эдварда Галустава; з чаго пачынаюцца песні гуртоў Naviband і "Тутэйшыя"; дзеля чаго жылі і тварылі Леанід Дайнека і Ніл Гілевіч - новая книга

Nauk kar.

Эдуарда Акуліна "Падзяліца поўняй".
Інтрыгуюная па змесце і яркая па форме книга гутарак з велізарнай колькасцю ўнікальных фотадзымкаў, якая нараджалаася на старонках часопіса "Верасень" цягам апошніх 10 гадоў, ужо з'явілася на паліцах сталічнай Акадэмкнігі. Або тэлефануцьце аўтару (8-025-60-60-891, каб атрымаць книгу з аўтографам...). Вас чакае 280 старонак якаснага, захапляльнага чытаўства! Ілюстрацыі да вокладкі і тытулу книгі выкананаў выбітны віцебскі мастак Эдвард Галустаў. Ідэю вокладкі ўясобіла таленавітая дызайнерка Яўгіння Багдановіч. Спяшайцесь набыць! Не пашкадуеце!

А гутарку з мастаком Эдвардам Галуставым чытаіце простица цяпер на ст. 7-8.

Nauk kar.

Падпіска працягваецца

Ідзе падпіска на 2-е паўгодзізе. Сёння ў каталогу падпіскі "Наша слова" знаходзіцца на ст. 60.

Кошт падпіскі:

на месяц - 2,65 руб.
на 3 месяцы - 7,95 руб.
на 6 месяца - 15,90 руб.

Рэдакцыя сама можа арганізаваць падпіску для школ і бібліятэк любога раёна Беларусі. Для гэтага трэба знайсці дабрадзея, які можы ахвяраваць нейкую суму на высаджародную справу падтрымкі бела-

рускага слова. Грошы неабходнае пералічыць на рахунак Лідской гарадской арганізацыі ТБМ з наступнымі рэвізітамі:

Банк-атрымальнік: г. Мінск, ААТ "Белаграпрамбанк".

Код банка: ВАРВВУ2Х.

Беніфіцыяр: Лідская гарадская арганізацыя грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны".

Рахунак № ВУ94 ВАРВ 3015 2806 0001 4000 0000

Прызначэнне плацяжа: За падпіску на газету "Наша слова" на 2-е паўгодзізе 2020 года.

УНП беніфіцыяра: 500016944.
Тэрмін праплаты не амежоўваецца.

20024

На Верхнядзвіншчыне падведзены вынікі конкурсу чытальнікаў "Зямля талентаў"

I сапраўды, багатая наша зямля не толькі на прыгожыя мясціны і гісторыю, але і на таленавітых людзей. Для журы праца была няпростай, але вельмі цікавай і захапляльной.

У супрацоўніцтве з раёнай арганізацыяй грамадскага аб'яднання "Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны" сябры журы троі дні глядзелі і абмяркоўвалі відэавыступы ўдзельнікаў раённага конкурсу чытальнікаў "Зямля талентаў".

Журы конкурсу пры праглядзе конкурсных работ і вызнанчэнні адзнакі кіравалася наступнымі крытэрыямі: выбар твора, абавязкова беларускамоўны; адпаведнасць твора ўзросту выканаўцы; харектар, арыгінальнасць, аўём твора, веданне тэксту на памяць, акцёрскае майстэрства выканаўцы, культура сцэнічнай мовы, узровень эмасыянальнага ўздзяяния на гледачаў, выкарыстанне невербалных сродкаў выразнасці, праца над знешнім выглядам, выкарыстанне рэквізіту і прыёмаў тэатралізацыі, што павярдждае сур'ёзны ўзровень патрабаванняў для канкурсантаў. У кожнай падгрупе, а іх было чатыры, былі свае лідары, якія творча падыходзілі да сваіх презэнтаций: падрыхтавалі чудоўныя відэаролікі і нават самі напісалі вершы, а вершы пераўтвораны ў маленькія спектаклі. Гучалі вершы М. Чарняўскага, М. Пазнякова, П. Броўкі, А. Куляшова, П. Панчанкі, С. Законікава, А. Ставера, У. Караткевіча, а таксама мясцовых паэтаў: Э. Зубрыцкага, А. Бубалы. А ўзрост ўдзельнікаў вагаўся ад 5 год і далей за 40.

Не ўтойваем, што некаторыя ўдзельнікі здзівілі журы настолькі, што журы выдзеліла іх у спецыяльныя намінацыі.

Сустракайце! ПЕРАМОЖЦЫ АСОБНЫХ НАМІНАЦІЙ:

Намінацыя "Майстар слова і прафесіянал справы" - **Вай-ніловіч Эдуард** (філіял № 6 "Боркавіцкі СДК").

Намінацыя "Лепшае выкананне аўтарскага твора" - **Самуйла Міхail**. Аўтарскі верш "Балада пра льва" (філіял № 3 "Бігосаўскі СДК").

Намінацыя "Лепшае масцакае аздабленне твора" - **Сакалоўская Дар'я**. Аўтарскі верш "Мая Асвейшчына".

I, канешне, улюбёнец гледачоў, і, па меркаванні журы, лепшы чытальнік малодшай дзіцячай

катэгорыі (да 6 гадоў) - **Чарна-брыйсаў Аляксандар** (Каханавіцкая дзіцячы сад - базавая школа Верхнядзвінскага раёна).

Не менш шыкоўнымі "воплескамі" вітае

ЧЫТАЛЬНИКАЎ- ПЕРАМОЖЦАЎ ВА ЎЗРОСТАВЫХ КАТЭГОРЫЯХ:

"Дзіцячая катэгорыя"
1 МЕСЦА - **Зянрова Маргарыта**.

2 МЕСЦА - **Рубін Дзіяна** (Боркавіцкая дзіцячы сад - сярэдняя школа Верхнядзвінскага раёна).

3 МЕСЦА - **Шалонька Дзіма** (сярэдняя школа № 2 г. Верхнядзвінска).

"Юнацкая катэгорыя"
1 МЕСЦА - **Казак Вераніка** (філіял № 3 "Бігосаўскі СДК").

2 МЕСЦА - **Уліновіч Ганна** (сярэдняя школа № 2 г. Верхнядзвінска).

3 МЕСЦА - **Захарыч Віктар** (філіял № 4 "Валынецкі СДК").

"Моладзевая катэгорыя"
2 МЕСЦА - **Лаўдзэр Вераніка** (філіял № 5 "Антонаўскі СДК").

"Дарослая катэгорыя"
1 МЕСЦА - **Новікова Алеана** (філіял № 3 "Бігосаўскі СДК").

2 МЕСЦА - **Новікаў Ігар** (Бігосаўская ДМШ).

3 МЕСЦА - **Ягадка Людміла** (філіял 8 "Каханавіцкі СДК").

3 МЕСЦА - **Невяроўская Ніна** (сярэдняя школа № 2 г. Верхнядзвінска).

Мы сардэчна дзякуем удзельнікам конкурсу за ўдзел і свае

шчырыя эмоцыі, любоў да беларускай пазіціі, імкненне падзяліца сваім талентам з іншымі.

Пераможцы асобыніх намінацый конкурсу і пераможцы ва ўзроставых катэгорыях узнагароджаны дыпломамі і прызамі. Усе ўдзельнікі конкурсу, і нават тыя, хто застаўся па-за групай пераможцаў, установы адукцыі і культуры, якія прадставілі сваіх удзельнікаў да конкурсу, узнагароджаны дыпломамі, кнігамі відомых пастаў пісьменнікаў Віцебшчыны: Франца Сіўко, Уладзіміра Папковіча, Канстанціна Севярынца, а таксама падарункамі, якія набываліся за кошт тых арганізацый, якія падтрымалі конкурс: раённай арганізацыі ТБМ, абласнога грамадскага аб'яднання "Самакіраванне і грамадства", ГА "Рух "За свабоду",

Амаль у кожнай намінацыі ўдзельнікамі конкурсу былі вучні з розных школ раёна, якія не першы год удзельнічаноць у раённым Свяце роднай мовы, што праводзілася ўжо тройчы, а з гэтага года ўключана ў план раённых мерапрыемстваў аддзела адукцыі райвыканкама.

Асаблівая падзялка Наталлі Пацянкоўскай, мастакаму кіраўніку Цэнтра, краёвітынай аўтарыца многіх цікавых мерапрыемстваў, якія годна аздабляюць афішу Верхнядзвінскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці. Нават ў такі няпросты час, калі кантактаваць людзі змушаны аблежавана і значная частка працы перайшла ў анлайн-рэжым.

Валянціна Болбат,
ТБМ, Верхнядзвінск;
Наталля Пацянкоўская,
мастакі кіраўнік
Цэнтра культуры і народнай
творчасці.

Фарміраванне нацыянальнай самасвядомасці вучнёўскай моладзі

(Працяг. Пач. у папяр. нумарах.)

На пытанне "Прадстаўнікі якіх груп інгэлігенцыі, на ваш погляд, найбольш актыўна сёння ўдзельнічаюць у адраджэнні беларускай мовы?" 91,16% студэнтаў беларускага аддзялення і 86,82% студэнтаў расейскага аддзялення адказалі: "Пісьменнікі і паэты". На апошнім месцы аказаліся кампазітары, дзеячы кіно. Іх назвалі толькі 2% студэнтаў у адказе на гэтае пытанне. Тут студэнты адлюстроўвалі сапраўдна становішча. Апроч пісьменнікаў, паэтага іншыя атрады беларускай інтэлігенцыі пакуль што вельмі слаба ўдзельнічаюць у адраджэнні беларускай мовы. Гэты папрок можна зрабіць выкладчыкам ВНУ (30-40% іх называюць), вучоным (11-17% студэнтаў іх адзначылі), тэатральных дзеячоў (17-23% студэнтаў прызналі іх удзел у гэтай справе). Галоўная маса беларускай інтэлігенцыі пакуль што знаходзіцца ў замкнутых глыбокіх падвалах іх чалавечай памяці. Патрабуеца нейкі час, каб яна выйшла на паверхнісць памяці і выцесніла адсюль чужую мову, і стала ў першым шэрагу штодзённага выкарыстання.

Аднабаковыя веды паказалі студэнты ў галіне сучаснага беларускага мастацтва. На пытанне "Назавіце, калі ласка, імёны сучасных беларускіх мастакоў, рэжысёраў, акцёраў" яны назвалі артыстаў беларускага драматычнага тэатра імя Янкі Купалы С. Станюту, В. Манаева, З. Белаахвосцік, Г. Мікараву, а таксама мастака М. Савіцкага. Але ў Беларусі ёсць таленавітыя артысты ў іншых тэатрах, асабліва ў Вялікім тэатры оперы і балета, ёсць усяму свету вядомы рэжысёр-балетмайстар Елізар'еў, ёсць маладыя вялікія мастакі, такія як браты Кашкуровічы, С. Гумілевскі, Марачкін, Малевіч і іншыя.

Слабыя веды студэнтаў у гэтай галіне культуры гаворачь аб tym, што студэнты-філолагі рэдка ходзяць у тэатры, не наведваюць мастацкія выставы, мастацкія музеі, якія сёння часта абаўляюць экспазіцыі, выстаўляюць карціны тых мастакоў, пра якіх раней было забаронена гаварыць. Вельмі багатую інфармацыю аб мастацтве Беларусі даюць сёння масацкія музеі іх наведальнікам.

Больш глыбокія і шырокія веды студэнты паказалі ў разуменні сродкаў і носьбітага нацыянальнай самасвядомасці. Перш за ўсё яны правільна назвалі сённяшнія яго носьбіта беларускай нацыянальнай самасвядомасці. На пытанне "Хто, на ваш погляд, з'яўляецца перш за ўсё носьбітам нацыянальнай самасвядомасці" яны напісалі: "Мастацкая інтэлігенцыя, выкладчыкі ВНУ, навуковая інтэлігенцыя, сяляне". Пры гэтым 77,52% студэнтаў абодвух аддзяленняў такім носьбітам назвалі мастацкую інтэлігенцыю, 58,50% студэнтаў беларускага аддзялення; 41,86% студэнтаў расейскага

аддзялення назвалі выкладчыкаў ВНУ; толькі адпаведна 33,33% і 40,31% студэнтаў назвалі сялян. Сёння сапраўды творчая інтэлігенцыя, асабліва пісьменнікі, з'яўляючыся носьбітам і пропагандыстам нацыянальнай самасвядомасці. Але ж у гаротнай Беларусі, пе-ранёшшай 400-гадове ярмо акупантага, першыя 200 гадоў польскіх, апошнія 200 гадоў - расейскіх, галоўным носьбітам нацыянальнай свядомасці заўсёды заставаліся сяляне: тут ва ўсе часы захоўвалася беларуская мова, адкуль і пайшоў у сучасных партакратага і іх слуг выраз "беларуская мова - гэта мужыцкая мова", тут заўсёды і сёння таксама захоўваючыся нацыянальныя беларускія традыцыі, звычай, песні, танцы, наогул кажучы - нацыянальны быт і культура.

Правільна студэнты назвалі і тыя сродкі, якія найбольш садзейнічаюць росту нацыянальнай самасвядомасці. З гамы 8 прапанаваных анкетай адказаў на пытанне "Што, на ваш погляд, вельмі садзейнічае росту нацыянальнай свядомасці 82,31% студэнтаў беларускага аддзялення назвалі "Веды гісторыі свайго народа" і 76,19% з іх - "Веды нацыянальнай мовы". Адпаведна студэнты расейскага аддзялення - 75,19% і 48,84%. У якасці іншых сродкаў, якія назвалі амаль палова студэнтаў, былі палітычныя суверэнітэт Рэспублікі (беларусы) і вольнае развіццё культуры свайго народа (расейцы). Як бачым, спецыфіку рэспублікі больш адчуваюць і разумеюць студэнты-беларусы. Яны больш прыдаюць значэнне такім фактам, як мова і палітычныя сувэрэнітэты.

Добрае веданне праблемы нацыі выявілі студэнты ў сваіх адказах на пытанне "Якія прыкметы, на вашу думку, з'яўляючыся галоўнымі пры вызначэнні той ці іншай нацыі" яны адышлі ад традыцыйных сталінскіх прыкмет нацыі і назвалі тэя прыкметы, якія сапраўды мае нацыя, незалежна ад таго, дзе яна жыве, прыкметы, якія выкарыстоўваючыя вучонымі ўсяго свету пры азначэнні нацыі. На першую месцу яны паставілі такія прыкметы як агульная мова (65% студэнтаў беларускага аддзялення і 41,6% рускага аддзялення) гэта назвалі: "наяўнасць нацыянальнай свядомасці" (64% студэнтаў беларускага аддзялення, 55% рускага аддзялення гэта адзначылі) "агульная культура" (60% беларускага аддзялення, 65,9% рускага аддзялення), "агульная гісторыя" (44% і 51,9%). Названы былі і прыкметы нацыі вядомыя студэнтам са школьнай лаўкай: "агульная тэрыторыя", "агульная эканоміка", "нацыянальная дзяржаўнасць". Але гэтыя прыкметы адзначылі ў анкете 8-16% студэнтаў. Усё гэта паказвае, што студэнты паступова выбытываюцца з духоўнай павуціны, якая ахутала іх свядомасць у школе, дзе ў час іх вучобы панавала марксістская ідэалогія.

Вельмі смела ацанілі студэнты ўзровень ведаў беларускай культуры сваіх выкладчыкаў. На пытанне анкеты "Ацаніце, калі ласка, узровень ведаў беларускай культуры ваших выкладчыкаў" 42,18% студэнтаў беларускага аддзялення і 35,66% студэнтаў расейскага аддзялення напісалі "сярэдні" толькі 38,78% беларусістага і 28,68% рускістага адзначылі "высокі". А паколькі значная колькасць адмовілася ад ацэнкі, то можна рабіць вывад, што сітуацыя сапраўды дрэнная: на факультэце беларускай філалогіі выкладчыкі дрэнна ведаюць беларускую культуру. Ёсць над чым задумацца не толькі кіраўніцтву факультэта, але і кіраўніцтву ўніверсітэта.

Усё вышэйпададзеное дае права зрабіць выяснову, што фарміраванне беларускай нацыянальнай самасвядомасці ў студэнтаў філалагічнага факультэта БДУ адбываецца, аднак тэмпы гэтага працэсу марудныя, а сама гэта самасвядомасць пакуль што нізкая. Больш высокі ўзровень нацыянальнай самасвядомасці ў студэнтаў беларускага аддзялення (у паралінні са студэнтамі расейскага аддзялення, а на апошнім аддзяленні на першым курсе многа вышэй нацыянальная самасвядомасць, чым на чацвёртым курсе).

Пададзены вышэй матэрыял дазваляе зрабіць наступную практичную рэкамендациі:

1. Максімальная вызваліць факультэт ад выкладчыкаў, якія не адпавядаюць сучасным патрабаванням, вынікаючым з законаў аб рэфарміраванні вышэйшай школы Беларусі.

2. Для ўсіх выкладчыкаў факультэта арганізаваць на факультэце курсы па вывучэнні культуры і гісторыі Беларусі перыяду Вялікага Княства Літоўскага (XIV-XVIII стагоддзі), гзн. да захопу Беларусі расейскім імперыялізмам.

3. Павялічыць у вучэбным плане факультэта колькасць гадзін па предметах "Гісторыя Беларусі", "Культура Беларусі", асабліва перыяду XIV-XVIII стагоддзяў.

4. Увесці на факультэце парадак планавых паходаў студэнтаў ўсіх курсаў на спектаклі беларускіх тэатраў, у музеі, на ўсе выставы беларускіх мастакоў.

§ 2. Нацыянальна-культурнае адраджэнне і студэнцкая моладзь (Вынікі даследавання на філалагічных факультэтах Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта)

Своеасаблівым індыкаторам нацыянальнай самасвядомасці з'яўляючыся сапраўды глыбокія веды мовы, гісторыі і культуры свайго народа. Якія ж веды беларускай мовы ў студэнтаў БДПУ? 87,8% рэспандэнтаў факультэта беларускай філалогіі і 42,1% - рускай філалогії лічыць, што добра валодаюць беларускай мовай. Прычым прыкметна, што на факультэце беларускай філалогіі і ку-

льтуры чым вышэй курс, тым лепшыя веды беларускай мовы. На факультэце рускай філалогіі назіраецца такая тэнденцыя: чым вышэй курс, тым больш слабыя веды беларускай мовы.

На кантрольнае пытанне анкеты "Якой мовай Вы валодаеце сёння вельмі добра?" 79,3% студэнтаў факультэта беларускай філалогіі адказалі, што і беларускай, і рускай, і большасць (58,9%) студэнтаў факультэта рускай філалогіі лічыць, што толькі рускай. Прычым на факультэце рускай філалогіі як беларускай, так і рускай мовай лепш валодаюць студэнты беларускай нацыянальнасці.

Якое ж жаданне сёння ў рэспандэнтаў вывучаць беларускую мову? Нягледзячы на тое, што на факультэце беларускай філалогіі добрая веды беларускай мовы, там і вельмі высокі працэнт (87,8%) жадаючых уладасканальваць гэтыя веды, причым гэтае жаданне вышэй на старэйшых курсах. На нашу думку, гэта звязана з тым, што разам з грамадзянскай свядомасцю да будучага спецыяліста-філолага прыходзіць і ўсведамленне таго, як мала ён ведае аб сваім родным краі, яго мове, гісторыі, культуры. На факультэце рускай філалогіі назіраецца такая тэнденцыя: чым вышэй курс, тым меншы працэнт жадаючых вывучаць беларускую мову (79,2% - 1 курс, 48% - 3 курс). Прычым большасць рэспандэнтаў гэтага факультэта, рускіх па нацыянальнасці, адказаў, што яны будуць вывучаць беларускую мову толькі ў тым выпадку, калі гэта будзе патралаваць іх будучая прафесія. Безумоўна, сёння многім студэнтам факультэта рускай філалогіі ўяўляецца, што веданне беларускай мовы ім не патрэбна, паколькі ёй няма прымянення. І для гэтага ёсць усе падставы. Па-першое, на факультэце рускай філалогіі такія дысцыпліны, як "сучасная беларуская мова" і "гісторыя беларускай культуры" чытаючыя толькі на першых курсах. Па-другое, Закон аб мовах на Рэспубліцы Беларусь многім дзяржаўнымі ўстановамі ці зусім не выконваецца, ці выконваецца фармальна. Дадатковае сведчанне таго - наша даследаванне. Большаясць рэспандэнтаў факультэта беларускай філалогіі лічыць, што дзейнасць беларускага ўрада і Вярховнага Савета больш не спрыяе, чым спрыяе выкананню Закона аб мовах (51,2% - дзейнасць урада, 48,8% - дзейнасць ВС). Прычым, больш нізка ацанілі дзейнасць урада і Вярховнага Савета старшакурснікамі.

Многія студэнты факультэта рускай філалогіі таксама адмоўна ацанілі дзейнасць урада і Вярховнага Савета ў гэтым накірунку.

Але ж значная колькасць студэнтаў (33,5% - дзейнасць урада, 32,7% - дзейнасць Вярховнага Савета) выбрала нейтральную пазіцыю "Не могу адказаць". Тлумачэнне, на наш погляд, гэтаму наступнае: будучыя настаўнікі і

выкладчыкі рускай мовы і літаратуры добра ўсведамляюць, што сённяшняя дзейнасць многіх дзяржаўных структур, асабліва ўрада, больш спрыяе фарміраванню рускай нацыянальнай самасвядомасці, чым беларускай. Менавіта па-гэту му большасць з іх (82,2%) лічыць, што ў Рэспубліцы Беларусь павінна быць дзве дзяржаўныя мовы. Прычым крыўдна, што і першыя большасць беларусаў гэтага факультэта таксама за двухмоўе.

Зусім іншыя адказы на факультэце беларускай філалогіі. 81,7% рэспандэнтаў сцвярджают, што ў Рэспубліцы Беларусь павінна быць адна дзяржаўная мова - беларуская, 7,3% - за двухмоўе.

Кожнае пытанне анкеты прадугледжвала і асабістыя, вольныя адказы і разважанні рэспандэнтаў. Дык вось, на факультэце беларускай філалогіі былі наступныя адказы па праблеме двухмоўя: "Калі дзяржава Беларусь, то і мова беларуская", "Беларуская мова павінна быць адзінай дзяржаўнай без усялякіх там гісторычных абставін", "Трэба паступова ад двухмоўя пераходзіць да беларускай дзяржаўнай мовы".

Цікавыя адказы, на нашу думку, атрыманы на пытанне анкеты "Што для Вас азначае паняцце "родная мова"?" На факультэце беларускай філалогіі былі, у асноўным, наступныя адказы:

- родная мова - гэта мова маёй нацыянальнасці - 67,1%;
- гэта мова, з якой я звязаю будучыню сваёй дзяржавы - 63,4%;

- гэта мова, на якой стваралася культура маёй Радзімы - 47,6%;
- гэта дзяржаўная мова - 36,6%;

- гэта мова, на якой гаворяць у маёй сям'і - 19,5%. Причым прыкметна, што чым вышэй курс, тым большая колькасць студэнтаў усведамляе, што родная мова - гэта дзяржаўная мова.

На паставленае пытанне анкеты аб роднай мове былі і вольныя адказы студэнтаў, такія як:

"Родная мова - гэта сродак абудзення нацыі";
"Родная мова - гэта мова, на якой я размаўляю ўсё свядомае жыццё";

"Родная мова - гэта мая любімая мова";
"Родная мова - гэта будучая самастойнасць і працвітанне".

На факультэце рускай філалогіі на пытанне аб "роднай мове" атрыманы наштупныя адказы:

Успамін пра выбітных асобаў, звязаных з Жыровічамі і Слонімшчынай

Сярод новых выданяў, прысвячаных 500-годдзю Жыровіцкага манастыра, чы-
тач упадае кнігу гісторыка і
краязнаўца Сяргея Чыгрына
"Цяпло Жыровіцкай святыні".

У нарысах аўтара ад-
люстравана не толькі гісторыя
старажытнага манастыра, цу-
датворнага абраза і святых
крыніц, што выцякаюць з-пад
алтара Успенскага сабора, але
аповед ідзе пра славутых
жыхароў Слонімскага краю,
духоўна звязаных з Жырові-
чамі.

Аўтар распавядае ў
кнізе пра лёс беларускага свя-
тара Серафіма Жыровіцкага,
удзяляе старонкі педагогу,
бібліографу і бібліятэка-
знаўцу Яўгену Хлябцэвічу і
яго брату Уладзіміру, распавядае
пра славутых ураджэнцаў Слонім-
шчыны - Кандрата Лейку, Галья-
ша Леўчыка, Рыгора Акулевіча,
Валянціна Таўлай і іншых, з пава-
гай і любоўю ўзгадвае свайго
настаўніка па БДУ, доктара філало-
гічных навук, прафесара Алега
Лойку, які нарадзіўся і жыў у
Слоніме.

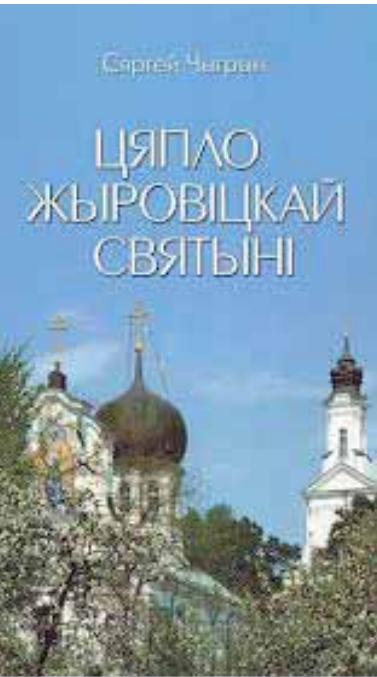
Падзвіжнік бібліятэчнай справы

Яўген Хлябцэвіч нарадзіў-
ся 6 жніўня 1884 года ў вёсцы
Жыровічы Слонімскага павета.
Бацька яго Іван Андрэевіч быў
адукаваным чалавекам, выкладаў

Падзвіжнік
бібліятэчнай справы
Да 130-годдзя з дня нараджэння
Яўгена Хлябцэвіча

Выстава ў Музеі кнігі
з 30 верасня 2014 г.

Яго не стала ў каstryчніку 1953
года. Яўген Хлябцэвіч пакінуў
успаміны пра беларускіх пісьмен-
нікаў і палітыкаў, з якімі сябраў.

Максім Бурсевіч вучыўся ў Жыровіцкай семінары

Знакаміты беларускі дзеяч,
педагог і публіцист Максім Бур-
севіч нарадзіўся ў вёсцы Чамары
Слонімскага павета 9 жніўня 1890
года ў сялянскай сям'і беларусаў
Тараса і Марыі. Яму і яго ста-
рэйшаму брату ўдалося атрымаць
адукацыю ў духоўнай семінарыі
у Жыровічах. Пасля заканчэння
семінарыі Максім паехаў у Ваў-
кавыскі павет пераніць педагогіч-
ныя вопыт і знайсці працу. Там ён
ажаніўся з Апалінарай Мацвеев-
ай, якая стала яго верным сябрам
у нялёгкім жыцці. У 1925 годзе
Максім Бурсевіч адкрыў у вёсцы
прыватную школу. У пачатку 1920-
тых гадоў Максім Бурсевіч пад-
трымліваў сувязь з беларускім ар-
ганізацыямі ў Вільні. Ён пісаў
артыкулы, фельетоны, гумарэскі,
байкі, друкаваўся ў "Беларускай
долі", "Змаганні", "Сялянскай
праўдзе", "Савецкай Беларусі".

А праз пэўны час яго кан-
дыдатура была вылучана Беларус-
кім цэнтральным выбарчым камі-
тэтам на пасла ў польскі сейм. У
чэрвені 1925 года ён увайшоў у Пе-

У 1897 годзе сям'я Хлябцэ-
вічаў пераехала ў вёску Кленікі Бе-
льскага павета, дзе Іван Хлябцэвіч
пачаў служыць святаром. Тут ён
арганізаваў некалькі пачатковых
школ, быў загадчыкам бясплатнай
народнай бібліятэкі. А ягоны сын
Яўген Хлябцэвіч у 1900 годзе скон-
чыў Жыровіцкую духоўную вучы-
лішчу, а пасля - Віленскую правасла-
ўянную духоўную семінарыю. Жывучы ў Вільні Яўген Хлябцэвіч
пазнаёміўся з беларускай інтэлі-
генцыяй, падтрымліваў цесныя
сувязі з рэдакцыямі беларускіх га-
зет "Наша доля" і "Наша Ніва", да-
сылаў розныя допісы.

У 1906 годзе Яўген Хляб-
цэвіч стаў студэнтам Юр'еўскага
універсітэта, а праз год перавёўся
у Пецярбургскі ўніверсітэт. Тут ён
рэдагаваў "Кніжны і бібліятэчны лісток" пе-
цярбургской газеты "Новая Русь", дзе дапамог на-
яе старонках друкавацца Янку Купалу. У 1919 годзе
Яўген Хлябцэвіч узнічалілі бібліятэчнае аддзя-
ленне Палітычнага ўпра-
лення Рэўюваенавета РСФСР, а пасля перайшоў
у народны камісарыят асветы. З 1943 года Яўген
Хлябцэвіч працаваў у Маскоўскім бібліятэчным
інстытуце, шмат пісаў, аба-
раніў кандыдацкую дысертацыю. У Маскве ён пра-
зыў свае апошнія гады.

ршы актыў Беларускага пасоль-
скага клуба, а праз год быў запісаны
у склад ЦК Беларускай сялян-
ска-работніцкай грамады (БСРГ) і
выбраны кіраўніком Цэнтральнага
сакратарыата. Потым, як былы пасол, слонімец адбываў па-
каранне ў турмах у Лукішках,
Вронках, Каранова.

У 1931 годзе ў выніку абме-
ну палітычнымі зняволенымі ён
патрапіў у БССР. Максім Бурсевіч
жыў у Менску і выконваў абавязкі
кіраўніка аддзела культуры і науки
Дзяржплана БССР. Ён удзельнічаў
у работе камісіі па выву-
чэнні Заходній Беларусі
пры АН БССР. У другой
палове 1933 года Максім
Бурсевіч быў беспадстаўна
абвінавачаны ў нацыянал-
дэмакратызме, а 9 студзеня
1934 года яго асудзілі да
вышэйшай меры пакаран-
ня, якая была заменена 10
гадамі зняволення. Пакаранне
Максім Бурсевіч адбываў на Салаўках і на ба-
даўніцтве Беламора-Балты-
йскага канала. 9 каstryчніка
1937 года тройкай НКУС па
Ленінградскай вобласці
Максім Бурсевіч быў асу-
джаны да вышэйшай меры
пакарання, яго расстралялі 3
лістапада 1937 года, і толькі
у 1956 годзе ён быў пасмяротна
рэабілітаваны па абодвух пры-
судах.

Лёс аўтара нарысаў пра Жыровічы

Аляксандр Асіпчык нара-
дзіўся 1 красавіка 1909 года ў вёсцы
Пляшкі Слонімскага павета ў сялянскай сям'і Восіпа і Паўліны
Асіпчыкаў. У лістападзе 1915 года
сям'я Асіпчыкаў была адпраўлена
у Астрахань. У бежанстве жылося
няпроста. Аляксандр хадзіў у шко-
лу, скончыў там чатыры класы. Па
сканчэнні Першай сусветнай

войны Асіпчыкі вя-
рнуўся на радзіму.

У Слонім
Аляксандр Асіпчык з сястрой вя-
рнуўся ў сакавіку
1922 года. Іх забраў
Чырвоны Крыж у
прытулак Жыро-
віцкага манастыра.
Адтоль дзяцей пе-
правялі ў Варшаву, а
потым - у Чанстахову. У вёсцы
Дварэц Аляксандр
навучыўся стаяр-
ству і пайшоў сама-
стойнай зарабляць
на хлеб. Хутка яго
паклікалі ў войска і
накіравалі ў чац-
вёрты полк лётчи-
каў у Торунь на
войсковую службу.

А. Асіпчык

Цудатворны Абрэз Жыровіцкае Божае Маці і Жыровіцкі Манастыр

Пастарычны нарыс

Выданы юніятарады Беларускага
праваслаўнага брацтва Жыровіцкага манастыра
Баварыя 1947.

Пасля праходжання службы А.
Асіпчык жыў у Вільні, а потым - у
Лідзе. У 1940 годзе ён вярнуўся на
родную Слонімшчыну і працаў на
настаўнікам у вёсцы Акуніна.

Застаўшыся пасля Другой
сусветнай вайны на эміграцыі, у
1947 годзе Аляксандр Асіпчык у
Германіі арганізаваў Беларуское
Жыровіцкае праваслаўнае брацтво,
галоўнай задачай якога было
захаванне праваслаўнай веры і
традицый хрысціянскай дабра-
дзейнасці. Суполка аказала дапа-
могу сваім суродзічам на чужыні,
апекавалася царкоўным жыщем,
выдавала рэлігійную літаратуру на
беларускай мове. У 1947 годзе ў
Баварыі Аляксандр Асіпчык вы-
даў сваю кніжку "Цудатворны
абраз Жыровіцкае Божае Маці і
Жыровіцкі манастыр" і сам яе
аформіў.

У 1950 годзе спадар Асіп-
чык выехаў у ЗША, жыў у Нью-
Ёрку, потым - у Таронта ў Канадзе,
затым жыў і працаў на Чыкага,
Кліўлендзе, выдаваў на чужыні
часопіс "Сіла веры" (1949-1965),
друкаваўся пад псевданімам Асі-
повіч-Асіпчык, Слонімскі А., пад
крыптанімам А-віч у эміграцый-
ных газетах "Бацькаўшчына",
"Беларус" і іншых. Апошнія гады
Аляксандр Асіпчык правёў у г.
Джэксан у ЗША.

Кнігу Сяргея Чыгрына мож-
на набыць у "Акадэмкнізе" ў
Менску.

Падрыхтавала
Эла Дзвінская.

У кнігах, што сабраў ты, Беларусь жыве,
Змагаецца, святкуе, плача і пяе,
І мае Бога і ў касцёле, і ў царкве,
І шмат хто любіць, як жыццё,
найбольш яе,

Чым тую Беларусь, дзе ты даўно жывеш
І любіш, і кахаеш, быццам першы раз,
І кнігу прад сабой, нібы абрэз, нясеш,
Нібыта праз агонь, праз ветравейны час.

У кнігу ты глядзіш, глядзіш, нібы ў вакно
Стагоддзяў, што прыйшлі і што ідуць яшчэ.
І клічаш нас глядзець. А мы ўсё п'ем віно,
Яно, нібы агонь, але, як кроў, цячэ.

І ліпі ўжо цвітуць, і пчолы носяць мёд,
І ўжо, здаецца, гэтак будзе тут заўжды.
Але ў крыўі ёсьць лёд, ідзе да сэрца лёд,
Каб сэрца стала крапляй мёртвае вады.

І раптам за твайм вакном густы туман,
Ён светла з неба апусціўся на зямлю
Забраць тваё жыццё-прыпынены раман
На словах беларускіх:

"Беларусь люблю..."

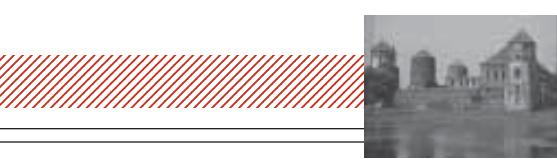
Не толькі ў нашых кнігах Беларусь жыве,
Змагаецца, святкуе, плача і пяе,
І мае Бога і ў касцёле, і ў царкве,
І шмат хто любіць, як жыццё,
найбольш яе.

І ліпі зноў цвітуць, і пчолы носяць мёд,
І ўжо так будзе тут і заўтра, і заўжды.
І ў нашых сэрцах парастане мёртвы лёд,
І ў сэрцах будзе возера жывой вады.

11.10.2008 г.

БАЛАДА ГЕНАДЗЯ БУРАЎКІНА (28.08.1936 - 30.05.2014)

Ізноў пачаўся дзень з малітвы за Айчыну,
Якая ёсьць у нас, была і будзе вечна,
Дзе першы снег, нібыта маладая гліна,

БЕЛАРУСКІ ПАНТЭОН

Балады крызві і любові

А снег апошні, быццам попел недарэчны,
Што на траву зялёную з нябес злятае
І ўміг знікае ў травах, дзе лятае тая
Пчала, якая быццам крапка залатая
З балады пра паэта, што не памірае,
Калі й памрэ, бо тут нам паміраць не нова
За Беларусь, якая сілася Купалу,
За вольнае, як Каліноўскі, наша Слова,
Што нашаю адвечна малітвай стала.
І ты паміж малітваю і калыханкай
Сябе распяй, каб Беларусь жыла, квітнела
І не была ніколі болей паланянкай,
Не раздзіралі груганы душу і цела
Людзей жывых

зямной часінай нелюдзімай.
І каб больш роднае ўжо не ішло на злом,
Ты молішся прад Богам і яго святым:
"Магутны Божа, захіні маю Радзіму
Мудрасцю,
Спакоем,
І цяплом..."

30.05.2014 г.

БАЛАДА ВІКТАРА ТУРАВА (25.10.1936 - 31.10.1996)

З экрана, нібыта з нябесаў,
Сыходзіць балотны народ.

І нельга глядзець без слёзаў
На гэты біблейскі сыход.
І слёзы твае асвятляюць
Дарогу, якая вядзе
Туды, дзе ўжо не паміраоць,
Дзе ў вечнасці, нібы ў вадзе,
Жывуць і ўжо знаюць да скону,
Што гэта Еўропа - для нас.

І хай над крыжкамі вароны
Лятаюць, як згублены час,
Дзе можна было ўжо адбыцца,
Даўно пра блукані забыць,
Істужка, нібы бліскавіца,
Якую ўдалося злавіць,
Табе для Айчыны, народа,
А гэта вялікі народ,
Які ўчора выйшаў з балота,
Але не адрокся балот...

25.10.2008 г.

БАЛАДА МІХАСЯ СТРАЛЬЦОВА (14.02.1937 - 23.08.1987)

Як сонца ў ранні напаўняе неба,
Ты ў вершы кроў пераліваў сваю.
Але каму сягоння гэта трэба?
Не ведаў ты, і я не ведаю.
І я стаю каля твайі магілы,
Як ля ўзорванае стаю царквы.
Шапчу:
"Мой родны кут, як ты мне мілы..."

І шэпат чуеца палын-травы,
З якой не ўстаць ніколі і нікому,
Бо свет, як інквізіцыйны касцёр,
Дзе ўсё згарае, як лісцё ля дома,
Дзе ты не жыў, дзе ты ляцеў да зор...
Тваё сягоння ў вершах б'еца сэрца.
Я свечку, як жыццё сваё, палю,
І мы жывём, як дым у неба ўеца,
Як зоры ападаюць на зямлю.

5 - 7.04.2004 г.

БАЛАДА МІКОЛАЫ КУПРЭВА (25.05.1937 - 20.09.2004)

...Імчыць цягнік праз вецер і туман,
З асенніх дрэў зрываючы лісцё,
Нібы агонь, якога больш няма
У сэрцы, што апалена жыццём
Не менш, чым ты самотаю віна
У цягніку, з якога не сыйсці
Жывым, бо ноч наперадзе - сцяна,
І неба ў зорках, быццам бы ў лісці
Апалым поле, дзе прайшоў цягнік,
А следам твой праз вецер і туман
Імчыць, і верш з душы, нібыта крык,
Ірвецца, а ў адказ плыве зіма
На хмарах, быццам сена на вазах
Там, у дзяцінстве, дзе агонь з вадой,
Дзе сонца нараджалася ў слязах
І падала слязою залатой
У травы, у якіх было жыццё
Самотнае, як на стале віно,
Як па-над цягніком твайм лісцё,
Дзе сёння ты і дзе няма даўно
Цябе...

20.09.2004 г.

БАЛАДА ПЯТРА ДРАЧОВА (6.07.1937 - 8.05.2005)

Калючы дрот у нашае крыві,
Ён нам усім застаўся ад гадоў трыццатых.
І ты, як можаш, з ім так і жыві
Ці ты паэт, ці ты мастак, ці ты араты.

І ты малюеш, нібы рвеш драты,
Якімі наше замкі, Храмы і курганне,
І час наш еўрапейскі залаты
Ад нас былі аддзелены, нібы світанне,
З якога пачынаецца жыццё
І дзень наш беларускі, як і мы, прыгожы...

14.10.2008 г.

БАЛАДА МІКОЛАЫ КАПЫЛОВІЧА (10.07.1937 - 24.02.2000)

"А што дасі ты Беларусі,
Каб вечнай Беларусь была?"
"Усё аддам! А перш нап'юся
З нябесаў зорнага свята..." -
Гаворыш ты зусім цвяроза
І ў неба зорнае глядзіш:
"Жыццё маё - зямная проза,
Дзе то буран, то раптам ціш..."

І падае ў траву цыгарка,
Нібыта знічка з вышыні
Тваіх нябес, дзе поўняй чарка,
І ўсё, нібы на далані,
Асветлена: "Бяры, сябрэна,
З тобой багаты я даўно!"

...І можна адабраць віно,
Ды застанецца нам Айчына,
Якую любіш ты, як маці,
І плачаш, і смяешся ў шчасці,
І слёз шчаслівых не хаваеш,
Як срэбра, што з душы ўсплыва...

Душа баліць, душа спявае,
Твая душа - жывая...

9.09.2008 г.

(Працяг у наступным нумары.)

Пра Віцебск, як творчую Меку... Пра творчы і жыццёвые радавод... Пра вандроўны дух Драздовіча і мастацкі свет Міколы Селешчукі... Пра неба Шагала... Пра ўлюбёныя колеры і ўлюбёныя гарады... Пра вечнае і чалавечнае... Пра мастацтва любіць - наша гутарка з таленавітым віцебскім мастаком Эдвардам Галуставым...

Гутарыць Эдуард Акулін, рэдактар часопіса "Верасень".

Эдуард Акулін:

- Спадар Эдвард, для многіх прыхільнікаў беларускага выяўленчага мастацтва, у тым ліку і для мяне, вы з'яўляецеся, кажучы метафарычна, - *tabula rasa*... І я патлумачу чаму... Па запыце ў Гугле "Эдвард Галустаў" высокава спасылка на варонежскага бізнесоўца, які гандлюе сельскагаспадарчай тэхнікай... Вы - не гандляр... Вы - вядомы мастак. У самым што ні на ёсць сапраўдным сэнсе гэтага слова. Але, як гэта часта здарается, - вы добра вядомы ў мастацкім свеце за межамі Беларусі, а на Радзіме пра вас амаль ніхто не ведае... Ці згодны вы са старажытным выслоўем - "Няма прарока ў сваёй Айчыне"?

Эдвард Галустаў:

- Так, уласна... Я пасправаў таксама ўпісаць сваё імя і прозвішча па-расейску ў Google - выскакыла шмат інфармацыі, але не пра мяне... Чаму так? Бо ўжо шмат гадоў я дзейнічаю як мастак па-за Беларуссю ў Польшчы. Наконт "Прарока ў сваёй Айчыне..." - гэта хіба што моцна сказана... Проста ў Беларусі даўно не выстаўляўся. А яшчэ дастаткова ўпісаць маё імя і прозвішча лацінскімі літарамі - будзе значна больш інфармацыі пра мяне.

Э. А.

- Распавядзіце крэху пра сябе... Адкуль вы родам? Хто вашы бацькі? Дзе вучыліся? Дзе

"Няўжо гэта я намаляваў?!"

Эдвард Галустаў, мастак, музыка. Скончыў мастацка-графічны факультэт Віцебскага ўніверсітэта (1987 г.). Сябар Асацыяцыі польскіх мастакоў Варшаўскай акругі. Удзельнік шматлікіх міжнародных мастацкіх сімпозіюмаў, конкурсau, біенале і трывалыя ў Польшчы, Італіі, Венгрыі, Грузіі і Беларусі. Сябар Мастацкага Таварыства Еўрапейскай Інтэграцыі SAIE ў Шчэціне. Карціны экспанаваліся ў Венгрыі, Германіі, Італіі, Галандыі, Славакіі, Аўстрый, а таксама ў Рэспубліцы Украіне, Грузіі, Польшчы і Беларусі. Нарадзіўся ў 1963 годзе ў Кіравакане (Арменія). Жыве і працуе ў Віцебску і Варшаве.

працавалі?

Э. Г.

- Нараадзіўся я ў горадзе Кіравакане (зарас Ванадзор) у Армении. Калі мне было 6 гадоў, мы з сям'ёй пераехали ў Баку. Потым ужо ў сярэдзіне 70-х гг. пераехали на гістарычную Радзіму маёй матулі ў Пінск. Тата мой быў вайсковым інжынерам-будаўніком, што праўда ў Беларусі ён працаваў будаўніком (не вайсковым). Мама працавала амаль усё жыццё на пошце, на тэлеграфе. Вучыўся я ў Віцебску на мастацка-графічным факультэце. Скончыў у 1987 г. Працаў 20 гадоў у школе, як настаўнік выяўленчага мастацтва, чарчэння і апошнія гады, як выкладчык Сусветнай мастацкай

культуры. У 90-я гг. вучыўся ў Кракаўскай педагогічнай акадэміі і яшчэ ў Сілезкім універсітэце.

Э. А.

- Вам падабалася працаўцаў у школе? Як вы лічыце, на сколькі сёння аўтарытэтнай з'яўляеца праца настаўніка ў Беларусі?

Э. Г.

- Складанае пытанне... Першыя гады вельмі было няпроста. З аднаго боку мне падабалася працаўцаў з дзецімі і моладдзю, але кожны верасень я шукаў сабе іншую (непедагагічную працу). Добра, што ў тых часах можна было працаўцаў дадатковая (напр. у камбінаце "Мастацтва"). Чым ганаруся, што меў вельмі добры контакт з моладдзю. Асабліва падабалася працаўцаў у гады "беларусізацыі", калі мae працы выкладаліся па-беларуску. Складалася ўражанне, што робіш нешта незвычайнае, гістарычнае... На жаль, праца ў школе ані ў тых часах, ані, тым больш, зараз, не з'яўляеца, ані прэстыжнай, ані аўтарытэтнай. Уласна, у Польшчы іншай... Калі я скончыў інстытут, то лічылася, што той, хто пайшоў працаўцаў у школу - чалавек, у якога нешта не атрымалася, а ў Польшчы людзі пасля Акадэміі мастацтваў ахвотна ідуць працаўцаў у школу і вельмі гэтым ганарацца.

Э. А.

- Каго вы лічыце сваім творчым настаўнікам?

Э. Г.

- Таксама складанае пытанне... Назваць некага канкрэтна цяжка, бо ясна, што ўпльў мастакоў на маю творчасць безумоўна быў, але няма такой адзінай асобы. Вельмі люблю творчасць Andrew Wyeth, Edward Hopper, мастацтва Паўночнага Рэнесансу. А настаўнікі з інстытута... Хіба што ад кожнага нешта добрае ўзяў.

зат, школамі, бо выпускнікі МГФ абсалютна інакш працавалі, чым выпускнікі мастацкіх факультэтаў тэхнолагічнага інстытута... Але ў 80-я гг. Віцебск выглядаў, мякка кажучы, не вельмі прыгожа... Толькі на пачатку 90-х гг. горад пачаў прыгажэць, адбудаваны старажытныя святыні. І нядаўна я зразумеў, што нарэшце ў Віцебску ёсь, што паказаць турыстам.

Э. А.

- Я з'яўляюся ічырым прыхільнікам вашай творчасці... І даўно сачу за вамі як творцам у сацыяльным сециве... Калі б з'явілася магчымасць, то з вялікім задавальненнем схадзіў бы на вашу творчую выставу... А цi выстаўляліся ваши працы ў Беларусі? Калі так, то дзе? І цi можна чахаць у бліжэйшы час вашага мастацкага вернісажу?

Э. Г.

- Выстаўляўся, але вельмі даўно. Час ад часу ўдзельнічаю ў калектыўных выставах (апошні раз мая выкладчыца, вядомая беларуская мастакіца сп. Вяляніца Антоніна Ляховіч запрасіла ўдзельнічаць у выставе "Ляховічы", дзе выстаўлялася яна і яе былыя студэнты). А персанальная выставка была хіба што ў 2003 г. у Браслаў-

Эдуард Акулін, паэт, бард, рэдактар часопіса "Верасень"

Э. А.

- Ёсць меркаванне, што Віцебск - гэта сталіца беларускага мастацтва... Нешта ў гэтым горадзе ёсць такое, што стымулюе творчую натуру да працы... Пэн, Малевіч, Шагал, Азур, Бембель, Багатыроў, Быкаў - вось толькі самыя зорныя імёны, якія зазялі на небасхіле айчыннай культуры, дзякуючы свайму непасрэднаму дачыненню да гэтага старажытнага горада... Вы падзяляеце гэту думку? Чым асабіста для вас стаў Віцебск?

Э. Г.

- Для мяне Віцебск - гэта горад майго студэнцтва, сапраўды мастацкі горад з творчай атмасферай, хаця я доўга не мог да яго прызычыцца, настолькі гэты горад непадобны да Пінска, у якім прайшлі гады майго перадістытуцкага юнацтва. Горад са сваёй школай мастацтва, і, нават, я б скла-

скім музеі. Хацеў бы зрабіць выставу ў Беларусі, але неяк не атрымліваецца пакуль. Спадзяюся, што калісці зраблю.

Э. А.

- А за межамі Беларусі? Як успрымаеца ваша творчасць замежнымі аматарамі выяўленчага мастацтва? Цi пазіцыяніруеце вы сябе як беларускага мастака?

Э. Г.

- За межамі Беларусі я маю штогод некалькі выставаў. Але гэта ў асноўным у Польшчы. Напрыклад, хіба што ў 2016 г. меў ажно сем індывідуальных выставаў у розных манерах і тэхніках. Шмат людзей любіць маю творчасць, хаця некоторымі падабаюцца мае "казачныя" абразы, некоторыя любіць мае так званыя "дэкаратыўныя" абстракцыі, шмат людзей любіць мае пейзажы, а некоторымі падабаюцца мае графічныя творы...

(Заканчэнне на ст. 8.)

"Няўжо гэта я намаляваў?!"

(Заканчэнне. Пачатак на стр. 7.)

Э. Г.

... Ці пазіцыянерую сябе як беларускага мастака? Хутчэй не. Бо належу да Польскага саюза мастакоў Варшавскага аддзялення, выстаўляюся больш у Польшчы. Ды і хіба тое, што раблю, лепей прымасца ў Польшчы, а не ў Беларусі. Але для польскага глемдача я ўсяроўна - беларускі мастак, бо і школа іншая, і тэматыка. Крыху смешна, як знаходзяць падабенства з Шагалам, і злуюся, калі ў маіх працах знаходзяць уплыў расейскай казкі, тады адказваю даволі востра. Акрамя гэтага, ужо ў некалькіх альбомах пра польскую мастацтва (апошня: "100 lat Niepodleglosci Polski", "Malarstwo Polskie, 2019") ёсць рэпрадукцыі маіх твораў як польскага мастака. Маю ўзнагароду - срэбны медаль "Labor omnia Vincit" за ўзмацненне культурных сувязяў паміж Польшчай і Беларуссю.

Э. А.

- Вашыя творы, асабліва апошняга часу, нагадваюць мне творчую манеру заўчасна сышоўшага беларускага мастака Міколы Селешчуком... Яны гэткія ж маляўнічыя, насычаныя яркімі колерамі, і што вельмі істотна, яны прымушаюць думаць... Ці быў вы асабістамаўмі з Міколам Селешчуком? Ці, магчыма, я памыляюся? І выток вашага творчага натхнення палягае ў іншых геаграфічных месцах і іншых часавых вымірэннях?

Э. Г.

- З Міколам Селешчуком, на жаль, не быў знаёмы, але ягоная творчасць мела на мяне вялікі ўплыў. У ягоных працах упершыню ўбачыў арнамент, як вельмі важны элемент кампазіцыі. Акрамя таго, у сваіх працах, так званых "казачных", я натхняюся пазнейшым сярэднявеччам і Паўночным Рэнесансам. Гэты перыйяд на гісторыі мастацтва найблізь мне блізкі, тым больш, што дзясятак гадоў я співаў у Віцебску ў Ансамблі старажытнай музыкі. Мы співалі найболыш песень часоў Рэнесансу, між іншым, некалькі твораў з "Полацкага сыштка" і псалмаў Саламонавых у перакладзе Яна Каханоўскага і Сімяёна Полацкага...

Э. А.

- Да якой мастацкай школы вы сябе адносіце? Ваша ўлюбёная тэхніка... Не ў сельскагаспадарчым, а ў мастацкім сэнсе? З чым вам найбольш падабаецца працаўцаў? З алоўкам, тушиш, алеем, нейкім іншымі выяўленчымі сродкамі?

Э. Г.

- Цяжка сказаць да якой школы... Што датычыща накірунку маёй творчасці, то я гэта акрэсліў бы як "метамарфозы арнаменту" (ад арнаменту, як упрыгожвання архітэктуры, візантійскай мозаікі, падобенства з Шагалам, і злуюся, калі ў маіх працах знаходзяць уплыў расейскай казкі, тады адказваю даволі востра. Акрамя гэтага, ужо ў некалькіх альбомах пра польскую мастацтва (апошня: "100 lat Niepodleglosci Polski", "Malarstwo Polskie, 2019") ёсць рэпрадукцыі маіх твораў як польскага мастака. Маю ўзнагароду - срэбны медаль "Labor omnia Vincit" за ўзмацненне культурных сувязяў паміж Польшчай і Беларуссю.

Э. А.

- Вашыя творы, асабліва апошняга часу, нагадваюць мне творчую манеру заўчасна сышоўшага беларускага мастака Міколы Селешчуком... Яны гэткія ж маляўнічыя, насычаныя яркімі колерамі, і што вельмі істотна, яны прымушаюць думаць... Ці быў вы асабістамаўмі з Міколам Селешчуком? Ці, магчыма, я памыляюся? І выток вашага творчага натхнення палягае ў іншых геаграфічных месцах і іншых часавых вымірэннях?

Э. Г.

- Да якой мастацкай школы вы сябе адносіце? Ваша ўлюбёная тэхніка... Не ў сельскагаспадарчым, а ў мастацкім сэнсе? З чым вам найбольш падабаецца працаўцаў? З алоўкам, тушиш, алеем, нейкім іншымі выяўленчымі сродкамі?

Э. Г.

- Да якой мастацкай школы вы сябе адносіце? Ваша ўлюбёная тэхніка... Не ў сельскагаспадарчым, а ў мастацкім сэнсе? З чым вам найбольш падабаецца працаўцаў? З алоўкам, тушиш, алеем, нейкім іншымі выяўленчымі сродкамі?

Э. А.

- Ці маеце вы творчых пэрэмікаў? Магчыма нехта з ваших віцебскіх вучняў пайшоў на ваших слідах?

Э. Г.

- Так, маю даволі шмат, нават цяжка пералічыць. Але найбльш ганаруся сваёй былой вучаніцай, акторкай і рэжысёрам Аленаі Ганум, якая пайшла па гэтай сцежцы дзякуючы таму, што ўдзельнічала ў школьнім фальклорным гуртку, у якім я загадваў музычнай часткай. Зараз яна знаны рэжысёр у тэатры Янкі Купалы Аду Райчонак быў зняты фільм

"Галерэя Ады" (рэж. Уладзімір Колас). Геаграфія маіх падарожжаў хіба што шырэйшая. На жаль, менш ведаю Беларусь, больш аб'ездзіў Польшчу. Акрамя гэтага Нямеччына, Францыя, Чехія, Славаччына, Венгрыя, Грузія, Грэцыя, Партугалія, Украіна. Усё гэта дзякуючы мастацкім пленэрам.

Дарагія сябры, шаноўныя аўтары і чытачы! Рады паведаміць!

Выйшаў з друку чарговы, 22 па ліку, нумар літаратурна-мастакага часопіса "Верасень". Пазэй ў выданні прадстаўлена вершамі Мілады Паўлавай, Вікторыі Смолкі, Кацярыны Массо, Кацярыны Ваданосавай, Міколы Кандратава, Тамary Аўсяннікавай і Эдуарда Акуліна. Раздел "Проза" складаюць апавяданні Уладзіміра Шыпілы, Сяргея Белаяра, Зміцера Дзядзенкі, Лявона Валасюка, Паўла Ляхновіча і Вінцэса Мудрова.

У раздзеле "Пераклады" друкуюцца вершы ўкраінскіх паветаў Русланы Мельнічук і Міхайла Сідаржэўскага. Раздел "Крытыка" пачынаеца артыкулам Сяргея Панізініка "Хамутоў не знаў коні продкаў", прысвечаным 90-годдзю Уладзіміра Каараткевіча. Аб волі і нядолі, аб шчасці і горы, аб палітыцы і літаратуры - гутарка Эдуарда Акуліна з піціразовым намінантам на Нобелеўскую прэмію міру Алесем Бяляцкім. Пра жыццёвую перапетыі землякоў - натакткі з новай кнігай "Антанёва" друкуюць Ала Петрушкевіч. Пра выткоті беларускай народнай і бардаўскай песні разважае ў гутарцы з "Вераснем" вядомы бард, кіраўнік Народнага гурта "Пліса" Кастусь Герашчанка. "Пра лёс беларуса, які нікога не баяўся" - аднайменны артыкул Сяргея Чыгрына. "Пра неба Шагала... Пра ўлюбёныя колеры і ўлюбёныя гарады... Пра вечнае і чалавечнае" дзяліцца сваімі думкамі віцебскій мастак Эдвард Галустаў. Працягвае знаёміць чыгачоў з народнымі шэдэўрамі Веткаўшчыны паэт і фалькларыст Генадзь Лапацін. Анализуе літаратурныя і фізіялагічныя адметнасці новай кнігі Уладзіміра Січыкава "Пацалаўшчына Фідэля" Васіль Жуковіч. Памяці Эдуарда Дубянецкага прысвечана публікацыя "Беларускі паэтычны ажыян". Заканчваеца часопіс рэцензіяй Анатолія Трафімчыка на кнігу Людмілы Шчэрбы "Я пакідаю сонца тут..."

Мастакае афармленне і вкладку нумара падрыхтавала Валерый Праслава. Ілюстрацыі Эдварда Галустава.

Пытайце "Верасень" № 22 на сядзібі ТБМ (Румянцева, 13). Чытайце "Верасень" на сайце: Kamunikat.org. Дасылайце свае творы ў "Верасень" на адрас: verasenches@gmail.com.

Легенды Калхіды

ў чыстай абстракцыйнай форме). Тэхніка - акрылавая фарба, палатно. Але таксама працуя каляровай тушиш на паперы.

Э. А.

- Ці ёсць у вас дзеци? Чым, калі не сакрэт, яны займаюцца на жыцці? У некага з іх ёсць цікавасць да мастацтва?

Э. Г.

- Так, я маю дачку Марысю, вельмі здольную творчыцу. Яна выкладае, валодае некалькімі єўрапейскімі мовамі, і што датычыць творчасці, яна пайшла па мамінай сцежцы. Мая жонка Аліція - таксама выпускніца МГФ, але яна працавала і працуе ў джакаратаў-на-ўжытковым мастацтве (ткацтва, гафт і г.д.). Дарэчы, яны - мае галоўныя дараццы і крэтыкі.

Э. А.

- Для мяне ўзорам сапраўднага беларускага мастака, у існім сэнсе гэтага слова, з'яўляецца Язэп Драздовіч... Мастак - пілігрим, мастак-рамантык, мастак-фантаст... Адным словам, - творца не ад гэтага свету... Як вы ставіцеца да твор-

русі.

Э. А.

- А жывеца?

Э. Г.

- Жывеца інакш усюды. Але не наракаю. Нармалёва жывеца.

Э. А.

- Што асабістамаўмі для вас азначае паняцце "творчае ічасце"? Чаго вам не стае ў жыцці для поўнага ічасці?

Э. Г.

- Творчае ічасце? Скажу так. Вельмі люблю свою працу. Калі малюю - ўсё для мяне становіцца на сваё месца, падчас працы я вельмі шчаслівы. А якое гэта шчасце, калі дойдзе не бачыш сваю працу ў арыгінале, а потым на яе глядзіш і думаеш: "Няўжо гэта я намаляваў!". Гэта неверагоднае пачуццё, для гэтага варты жыць і маляваць. Хацелася, каб Пан Бог дазволіў яшчэ папрацаваць і стварыць шмат аброзу на радасць сабе і людзям!

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інформацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.

Выдавец: Установа інфармації "Выдавецкі дом ТБМ".

Газета падпісана да друку 8.06.2020 г. у 17.00. Замова № 1127.

Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1500 асобнікаў.

Падпісны індэкс: 63865.

Кошт падпіскі: 1 мес.- 2,65 руб., 3 мес.- 7,95 руб.

Кошт у розницу: па дамоўленасці.

Выйшаў
"Верасень"
№ 22!

Дарагія сябры, шаноўныя аўтары і чытачы! Рады паведаміць!

Выйшаў з друку чарговы, 22 па ліку, нумар літаратурна-мастакага часопіса "Верасень".

Пазэй ў выданні прадстаўлена вершамі Мілады Паўлавай, Вікторыі Смолкі, Кацярыны Массо, Кацярыны Ваданосавай, Міколы Кандратава, Тамary Аўсяннікавай і Эдуарда Акуліна. Раздел "Проза" складаюць апавяданні Уладзіміра Шыпілы, Сяргея Белаяра, Зміцера Дзядзенкі, Лявона Валасюка, Паўла Ляхновіча і Вінцэса Мудрова.

У раздзеле "Пераклады" друкуюцца вершы ўкраінскіх паветаў Русланы Мельнічук і Міхайла Сідаржэўскага. Раздел "Крытыка" пачынаеца артыкулам Сяргея Панізініка "Хамутоў не знаў коні продкаў", прысвечаным 90-годдзю Уладзіміра Каараткевіча. Аб волі і нядолі, аб шчасці і горы, аб палітыцы і літаратуры - гутарка Эдуарда Акуліна з піціразовым намінантам на Нобелеўскую прэмію міру Алесем Бяляцкім. Пра жыццёвую перапетыі землякоў - натакткі з новай кнігай "Антанёва" друкуюць Ала Петрушкевіч. Пра выткоті беларускай народнай і бардаўскай песні разважае ў гутарцы з "Вераснем" вядомы бард, кіраўнік Народнага гурта "Пліса" Кастусь Герашчанка. "Пра лёс беларуса, які нікога не баяўся" - аднайменны артыкул Сяргея Чыгрына. "Пра неба Шагала... Пра ўлюбёныя колеры і ўлюбёныя гарады... Пра вечнае і чалавечнае" дзяліцца сваімі думкамі віцебскій мастак Эдвард Галустаў. Працягвае знаёміць чыгачоў з народнымі шэдэўрамі Веткаўшчыны паэт і фальклорыст Генадзь Лапацін. Анализуе літаратурныя і фізіялагічныя адметнасці новай кнігі Уладзіміра Січыкава "Пацалаўшчына Фідэля" Васіль Жуковіч. Памяці Эдуарда Дубянецкага прысвечана публікацыя "Беларускі паэтычны ажыян". Заканчваеца часопіс рэцензіяй Анатолія Трафімчыка на кнігу Людмілы Шчэрбы "Я пакідаю сонца тут..."